Φως Ιλαρόν

Μηνιαία Έκδοση της Ενορίας Αγίου Γεωργίου Περιβολίων Ρεθύμνου. Έτος 4ο, φ. 42. Μάρτιος 2016

Παλαιά Διαθήκη: ιερό βιβλίο ή όχι;

Εδώ και αρκετά χρόνια γίνεται μια άγρια επίθεση ενάντια στην Παλ. Διαθήκη από διάφορες πλευρές: από άθεους διαφόρων αποχρώσεων, από σύγχρονους ειδωλολάτρες (που ξεφύτρωσαν ξαφνικά), αλλά κι από χριστιανούς επηρεασμένους από τους παραπάνω. Στην επίθεση αυτή προβάλλεται η άποψη ότι η Παλ. Διαθήκη δεν είναι αληθινό ιερό βιβλίο, ότι γράφτηκε από απατεώνες και όχι από αγίους κι ότι πρέπει να αφαιρεθεί από την Αγία Γραφή των χριστιανών και να σταματήσει να διαβάζεται στην Εκκλησία.

Τα βασικά επιχειρήματα αυτής της άποψης θεωρούμε πως είναι:

Α) Ότι η Παλ. Διαθήκη είναι βιβλίο που μιλάει για τους Εβραίους (τους Ισραηλίτες, το έθνος του Ισραήλ), αφορά μόνο σε αυτούς και δεν έχει καμιά σχέση με μας, τους Έλληνες, ή με τους άλλους λαούς της γης.

Β) Ότι στην Παλ. Διαθήκη περιγράφονται πολλές ανήθικες πράξεις και διαστροφές, επομένως η ανάγνωσή της κάνει κακό και όχι καλό στον άνθρωπο – π.χ. ότι ο Αβραάμ, όταν πήγε στην Αίγυπτο, επειδή φοβήθηκε μήπως ο Φαραώ τον σκοτώσει και του πάρει τη γυναίκα, τη Σάρρα, είπε ότι ήταν αδελφή του κι όχι γυναίκα του. Ο Φαραώ πράγματι την πήρε στο χαρέμι του, αλλά ο Θεός του έστειλε μια ασθένεια, με την οποία προβληματίστηκε, έψαξε την αλήθεια και, όταν την έμαθε, επέστρεψε τη Σάρρα στον Αβραάμ. Άλλο παράδειγμα: ότι ο Ιακώβ (εγγονός του Αβραάμ) ξεγέλασε τον αδελφό του, τον Ησαύ, και του πήρε τα πρωτοτόκια, δηλαδή την ευλογία και το μεγαλύτερο μέρος της κληρονομιάς του πατέρα τους, του Ισαάκ. Στην Παλ. Διαθήκη υπάρχουν πολλά τέτοια περιστατικά.

Γ) Ότι ακόμη κι ο Θεός στην Παλ. Διαθήκη πολλές φορές συμπεριφέρεται άγρια. Παράδειγμα ο κατακλυσμός του Νώε, τα Σόδομα και τα Γόμορρα.

Δύο άλλα παραδείγματα: α) Σε πολέμους των Εβραίων εναντίον των εχθρών τους, κάποιες φορές ο Θεός τους διατάζει να μπουν στις εχθρικές πόλεις και να σκοτώσουν τους πάντες, ακόμη και τις γυναίκες και τα παιδιά! β) Στο Μωσαϊκό Νόμο – το Νόμο που έδωσε ο Θεός στο Μωυσή, που δεν έχει μόνο τις 10 εντολές, αλλά είναι μια πλήρης νομοθεσία με ποινικό δίκαιο (εγκλήματα και ποινές) και αστικό δίκαιο (διατάξεις για οικονομικές συναλλαγές, γάμους και διαζύγια κ.τ.λ.), υπάρχουν και αδικήματα που τιμωρούνται με ποινή θανάτου και μάλιστα λιθοβολισμού! Για παράδειγμα, η βλασφημία κατά του Θεού ή κατά των γονιών, αλλά και η μοιχεία, τιμωρούνται με λιθοβολισμό!

Πώς λοιπόν ένας τέτοιος Θεός μπορεί να είναι ο αληθινός Θεός, ο Θεός της αγάπης, που δίδαξε ο Χριστός;

Βιβλίο των Εβραίων;

Τα Α και Β είναι εύκολο να απαντηθούν.

Α) Η Παλ. Διαθήκη δεν είναι βιβλίο των Εβραίων, ούτε βιβλίο «για τους Εβραίους». Είναι το βιβλίο που μιλάει για την προετοιμασία της ανθρωπότητας για τον ερχομό του Χριστού. Το μέσο για την προετοιμασία αυτή ήταν ένας λαός, ο εβραϊκός, αλλά αυτό δεν πρέπει να μας προσβάλλει, αν και εμείς φυσικά θα θέλαμε να είναι οι Έλληνες. Τι να κάνουμε; Ο Θεός διάλεξε τον Αβραάμ και ο Χριστός γεννήθηκε από το εβραϊκό έθνος, όχι από το ελληνικό. Όμως γεννήθηκε για όλους τους λαούς κι όχι μόνο για τους Εβραίους.

Ο Θεός δεν είναι Θεός ενός μόνο έθνους, αλλά όλων των λαών. Αυτό αναφέρεται και μέσα στην ίδια την Παλ. Διαθήκη. Στο βιβλίο του προφήτη Δανιήλ φαίνεται ότι τα διάφορα έθνη (π.χ. οι Πέρσες) έχουν από έναν άγγελο φύλακα. Ο προφήτης Ιωνάς κηρύττει στην ειδωλολατρική πόλη Νινευή ότι ο Θεός θα την καταστρέψει, οι κάτοικοι της Νινευή μετανοούν για τη μεγάλη τους διαφθορά και ο Θεός δεν την καταστρέφει, αλλά αποκαλύπτει στον Ιωνά πόσο πολύ τους αγαπάει (και τους ανθρώπους και τα ζώα) και πόσο θα λυπόταν αν δεν μετανοούσαν και καταστρέφονταν.

Ο Ιακώβ, γέρος πια και άγιος, προφητεύει τον ερχομό του Χριστού λέγοντας ότι αυτός θα είναι «η προσδοκία των εθνών». Στον Αβραάμ ο Θεός λέει ότι από «το σπέρμα του» (τον απόγονό του, δηλ. τον Ιησού Χριστό) θα ευλογηθούν «όλα τα έθνη της γης». Άρα στην Παλ. Διαθήκη φαίνεται ότι ο Θεός δεν είναι μόνο εβραϊκός, αλλά όλων των ανθρώπων, και ότι το σχέδιό Του είναι να καλέσει κοντά Του όλους τους λαούς της Γης. Γι' αυτό εξάλλου, στην Καινή Διαθήκη, οι πρώτοι που έμαθαν το γεγονός της γέννησης του Χριστού ήταν οι Μάγοι (σοφοί αστρονόμοι) από την ειδωλολατρική Περσία, καθώς βέβαια και οι απλοί και πιστοί Ισραηλίτες βοσκοί.

Επιπλέον, η Παλ. Διαθήκη δεν επαινεί καθόλου τους Ισραηλίτες. Οι Ισραηλίτες (δηλ. οι Εβραίοι), στους αιώνες της ιστορίας τους, συχνά έχασαν την πίστη τους, έφεραν στη χώρα τους ειδωλολατρικούς θεούς, έκαναν ένα σωρό αμαρτίες και αδικίες… Γι' αυτό οι προφήτες στην Παλ. Διαθήκη συνεχώς καλούν το λαό και τους βασιλιάδες των Εβραίων να μετανοήσουν. Και είναι τόσο αυστηρό το κήρυγμα των προφητών, που πολλοί απ' αυτούς δολοφονήθηκαν από τους βασιλιάδες ή και από τον ίδιο το λαό των Εβραίων!

Γι' αυτό, όταν ήρθε ο Χριστός, ο εβραϊκός λαός είχε καταλάβει λάθος το θέλημα του Θεού και, αντί να Τον δεχτεί, Τον απέρριψε και οι αρχηγοί των Εβραίων Τον σταύρωσαν. Όχι όλος ο λαός βέβαια, γιατί αρκετές χιλιάδες Εβραίοι έγιναν χριστιανοί και πολλοί απ' αυτούς έδωσαν και τη ζωή τους για το Χριστό και αγίασαν.

Ο Αβραάμ, λοιπόν, δέχτηκε την πρόσκληση του Θεού. Άραγε ο Θεός θα έβρισκε Έλληνες που θα τη δέχονταν; Αλλά κι αν υποθέσουμε ότι θα έβρισκε, δεν είναι σωστό να συνδέουμε την αλήθεια με την εθνική μας υπερηφάνεια. Δεν είμαστε ο καλύτερος ή ο «εκλεκτός» λαός της Γης.

Πάντως, κατά τους αγίους Πατέρες της Εκκλησίας (δηλαδή τους αγίους διδασκάλους του χριστιανισμού), και ο ελληνικός λαός δέχτηκε θεία φώτιση και δημιούργησε τη φιλοσοφία, με την οποία δίδαξε στους ανθρώπους αλήθειες, που τους βοήθησαν να δεχτούν το μήνυμα του Χριστού.

Ο απόστολος Παύλος στην Αθήνα είπε ότι ο Θεός, στον οποίο ήταν αφιερωμένος ο βωμός του «Αγνώστου Θεού», είναι ο αληθινός Θεός. Ο άγιος Ιουστίνος χαρακτήρισε «χριστιανούς προ Χριστού» το Σωκράτη, τον Ηράκλειτο και άλλους αρχαίους Έλληνες φιλοσόφους. Ο Μέγας Βασίλειος έγραψε ένα βιβλίο με παραδείγματα ηθικής και θάρρους μόνο από αρχαίους Έλληνες (το λόγο «Προς τους νέους»), ενώ βλέπουμε τον Πλάτωνα, τον Αριστοτέλη και πολλούς άλλους αρχαίους συγγραφείς να είναι ζωγραφισμένοι σε ορθόδοξες εκκλησίες, όχι ως άγιοι, αλλά με το χαρακτηρισμό «ο σοφός Πλάτων», ο «σοφός Αριστοτέλης» κ.λ.π., ως άνθρωποι φωτισμένοι από τον αληθινό Θεό.

Ανηθικότητες στην Παλαιά Διαθήκη;

Β) Οι ανήθικες πράξεις που αναφέρονται στην Παλ. Διαθήκη καταδικάζονται από το Θεό, δεν επαινούνται. Ο Θεός δεν ενέκρινε την πράξη του Αβραάμ, να παρουσιάσει τη γυναίκα του ως αδελφή του. Δεν ενέκρινε την απάτη του Ιακώβ κατά του αδελφού του – ο Ιακώβ μετά έφυγε κυνηγημένος και αργότερα έπεσε στα πόδια του αδελφού του ζητώντας συγχώρεση. Ο προφήτης Ηλίας έσφαξε τους ιερείς του Βάαλ (ενός θεού που λατρευόταν και με ανθρωποθυσίες) και γενικά ενεργούσε με μια σκληρότητα, αλλά ο Θεός (όπως ερμηνεύει ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος) του αφαίρεσε το θάρρος και άρχισε να κρύβεται απελπισμένος και πανικόβλητος στις ερημιές.

Η σκληρότητα του Θεού

Γ) Αυτό το πρόβλημα είναι όντως δύσκολο να το χωρέσει ο νους του ανθρώπου. Στην Παλ. Διαθήκη βλέπουμε το Θεό να φέρεται όπως οι ειδωλολατρικοί θεοί, που προστάτευαν τους πιστούς τους, αλλά τσάκιζαν τους εχθρούς τους.

Υπάρχει η ερμηνεία ότι οι λαοί που εξολόθρευσαν οι Εβραίοι με εντολή του Θεού ήταν λαοί που λάτρευαν ως θεούς φρικτούς δαίμονες, όπως η θεά Ανάθ, και που έπρεπε να λείψουν από την ιστορία για να εξαφανιστεί η λατρεία αυτών των δαιμόνων. Ο Θεός έχει το δικαίωμα να αφαιρέσει τη ζωή των ανθρώπων, γιατί Αυτός την έχει δώσει. Είναι δική Του. Και τα παιδιά που σκοτώνονταν στην Παλ. Διαθήκη, ίσως είχαν καλύτερη μοίρα μετά θάνατον, παρά αν ζούσαν και λάτρευαν σε όλη τους τη ζωή τούς δαίμονες.

Υπάρχει επίσης η ερμηνεία ότι ο Θεός στην Παλ. Διαθήκη είναι αυστηρός και πολλές φορές θανατώνει τους αμαρτωλούς, για να κρατηθεί οπωσδήποτε ο Ισραήλ ως ένας λαός με καθαρή θρησκεία (ενώ όλοι οι άλλοι λαοί λάτρευαν τα είδωλα), ώστε να μπορέσει να γεννηθεί ο Χριστός μέσα σ' αυτόν.

Πρέπει πάντως να πούμε ότι, όταν γεννήθηκε ο Χριστός, οι Εβραίοι ήταν τριακόσια χρόνια συνεχώς σκλάβοι, ενώ και νωρίτερα είχαν συρθεί σκλάβοι στη Βαβυλώνα σχεδόν για 100 χρόνια. Δεν έκαναν πια πολέμους σαν τους προηγούμενους, μόνο απελευθερωτικές επαναστάσεις. Η περίοδος αυτή είχε περάσει αιώνες πριν.

Όμως έχουμε να πούμε κάτι ακόμα: ότι οι άνθρωποι που πέθαναν στην Παλ. Διαθήκη, συνάντησαν το σταυρωμένο Χριστό στον Άδη (τον τόπο των νεκρών), άκουσαν το κήρυγμά Του, βγήκαν από τον Άδη και οδηγήθηκαν απ' το Χριστό στον «ουρανό», τον τόπο όπου πηγαίνουν οι ψυχές σήμερα, που είναι τόπος προσωρινού θανάτου και αναμονής της ανάστασης στη Δευτέρα Παρουσία. **Δεν πέθαναν λοιπόν για να τους τιμωρήσει ή να τους εκδικηθεί ο Θεός, αλλά για να τους σώσει τελικά, με τη σταύρωση και την ανάσταση του Χριστού.**

(Για τον κατακλυσμό του Νώε πρέπει να πούμε ότι ο Θεός μέσω του Νώε προειδοποίησε όλους τους ανθρώπους, αλλά εκείνοι αρνήθηκαν να μετανοήσουν για τη διαφθορά τους. Για τα Σόδομα και τα Γόμορρα, πρέπει να πούμε ότι ο Θεός είπε στον Αβραάμ πως και δέκα δίκαιους αν έβρισκε στην πόλη, θα άφηνε όλη την πόλη να ζήσει για το χατήρι τους. Όμως ούτε δέκα δίκαιους δε βρήκε σε όλη την πόλη. Μόνο το Λωτ, που τον έσωσε μαζί με την οικογένειά του).

Η ιερότητα της Παλ. Διαθήκης

Η Παλ. Διαθήκη είναι ένα βιβλίο, όπου η σχέση του Θεού με τον άνθρωπο είναι ακόμη σε επίπεδο νηπίου. Ο Θεός τιμωρεί τον άνθρωπο, όπως ο πατέρας το μικρό παιδί του, όχι όμως επειδή τον μισεί, αλλά επειδή τον αγαπά. Ακόμη ο άνθρωπος ήταν πρωτόγονος και δεν ήταν σε θέση να καταλάβει το βάθος της θείας αγάπης. Έτσι, ο Θεός φέρεται περίπου όπως οι ειδωλολατρικοί θεοί. Όμως σε πολλές στιγμές συγχωρεί και δείχνει το μεγαλείο της αγάπης Του.

Ο Χριστός παίρνει το Νόμο και τη διδασκαλία της Παλ. Διαθήκης και τα αλλάζει τελείως. Τις 10 εντολές τις κάνει μία εντολή: «Θα αγαπήσεις τον Κύριο και Θεό σου και τον πλησίον σου όπως τον εαυτό σου». Όποιος έχει τηρήσει αυτή την εντολή, τις έχει τηρήσει όλες, λέει η Καινή Διαθήκη (κατά Ματθαίον, κεφ. 22, στίχοι 34-30. Επιστολή του αποστόλου Παύλου προς Ρωμαίους, κεφ. 13, στίχοι 8-10).

Ο Χριστός καταργεί τις θυσίες ζώων, με τις οποίες λάτρευαν το Θεό οι Εβραίοι, και τις αντικαθιστά με τη δική Του θυσία, τη σταύρωσή Του, η οποία διδάσκει το να θυσιαζόμαστε για τους άλλους. Στη λατρεία του Θεού, οι χριστιανοί δεν θυσιάζουμε ζώα, αλλά τελούμε την αναίμακτη (=χωρίς αίμα) θυσία της θείας μετάληψης.

Η διδασκαλία του Χριστού ξεπερνά την ιδέα ότι υπάρχει Ένας Θεός, αυστηρός αρχηγός του λαού Του, και αποκαλύπτει ότι ο Θεός δεν είναι απλά Ένας, αλλά είναι και Τριαδικός, δηλαδή Θεός της αγάπης, που τους αγαπά όλους, δίκαιους και άδικους. Τη σωτηρία τη χάνει ο άνθρωπος που δεν αγαπά το Θεό (άρα Τον βγάζει από την καρδιά του και Του απαγορεύει να τον σώσει), κι όχι εκείνος που «δεν τον αγαπά ο Θεός», γιατί ο Θεός όλους τους αγαπά.

«Σώζεται», εδώ, εννοούμε ότι πηγαίνει στον παράδεισο, όχι ότι δεν παθαίνει τίποτα στη Γη. Και οι άγιοι ακόμη έχουν βάσανα, αρρώστιες και συμφορές. Αλλά όποιος έχει το Θεό μέσα του, δε φοβάται τις συμφορές. Αντίθετα, γίνεται πιο δυνατός ψυχικά και πιο άγιος, παλεύοντας ενάντια στις συμφορές, με όπλα την προσευχή, την πίστη και την αγάπη του.

Στη μεταμόρφωση του Χριστού (όταν έλαμψε σαν τον ήλιο μπροστά στα μάτια τριών μαθητών Του), εμφανίστηκαν δίπλα του δύο άντρες: ο Μωυσής και ο προφήτης Ηλίας. Αυτή η εμφάνιση, καθώς και οι πολλές αναφορές του Χριστού στους προφήτες και τους αγίους της Παλ. Διαθήκης, λύνει κάθε αμφιβολία για το αν η Παλ. Διαθήκη είναι ιερό βιβλίο ή όχι. **Δε γίνεται κάποιος να πιστεύει στο Χριστό και να απορρίπτει την Παλ. Διαθήκη, γιατί ο Χριστός τη δέχτηκε.**

Όμως, το ξαναλέμε, η δική μας η πίστη (η χριστιανική) δε βασίζεται στην Παλαιά Διαθήκη, αλλά στην Καινή Διαθήκη. Οι χριστιανοί αγαπάμε το συνάνθρωπό μας και λατρεύουμε το Θεό όπως μας δίδαξε ο Χριστός (στην Καινή Διαθήκη), όχι όπως έλεγε ο Νόμος της Παλαιάς Διαθήκης. Η εποχή της Παλαιάς Διαθήκης τελείωσε. Στην Εκκλησία τη διαβάζουμε κυρίως από ιστορική σκοπιά, επειδή προετοίμασε τους ανθρώπους για τον ερχομό του Χριστού. Έτσι κι εμείς τη διαβάζουμε στον εσπερινό των εορτών, δηλαδή στην προετοιμασία για τη θεία λειτουργία. Ομοίως, λέμε μερικούς παλαιοδιαθηκικούς στίχους στην αρχή της θείας λειτουργίας, πάλι σαν προετοιμασία για όσα θα επακολουθήσουν. **Στη λειτουργία όμως διαβάζουμε την Καινή Διαθήκη.**

Ας κλείσουμε λέγοντας ότι οι ίδιοι οι απόστολοι (οι μαθητές του Χριστού), κάνοντας συμβούλιο το 49 μ.Χ., μαζί με τους αγίους της πρώτης χριστιανικής κοινότητας, αποφάσισαν ότι ο Νόμος της Παλ. Διαθήκης δεν δεσμεύει τους χριστιανούς, εκτός από ένα δυο βασικά πράγματα. Το γεγονός αυτό (η «αποστολική σύνοδος») αναφέρεται στην Καινή Διαθήκη, στο βιβλίο «Πράξεις των αποστόλων» (κεφάλαιο 15), που το έγραψε ο ευαγγελιστής Λουκάς και βρίσκεται μετά τα Ευαγγέλια. Αξίζει να το διαβάσετε.

Σύγχρονα ορθόδοξα ερμηνευτικά έργα για την Παλαιά Διαθήκη υπάρχουν πολλά. Ένα από τα σημαντικότερα είναι το πολύτομο έργο «Η Παλαιά Διαθήκη» του σοφού αρχιμανδρίτη π. Ιωήλ Γιαννακόπουλου (εκδόσεις Πουρναράς). Επίσης, πολλά ενδιαφέροντα άρθρα με απαντήσεις για την Παλαιά Διαθήκη θα βρείτε στο Διαδίκτυο, στην ιστοσελίδα oodegr.co, στην ενότητα «Αγία Γραφή». Τέλος, αξίζει να διαβάσετε το βιβλίο του Νικολάου Βασιλειάδη «Αρχαιολογία και Αγία Γραφή» (εκδ. «Ο Σωτήρ»), που περιέχει πάρα πολλά στοιχεία που επιβεβαιώνουν διηγήσεις της Παλ. Διαθήκης.

Τα βιβλία της Παλαιάς Διαθήκης είναι:

Η Πεντάτευχος (τα πέντε πρώτα βιβλία, που αφηγούνται την ιστορία του Αδάμ και της Εύας, τον Κατακλυσμό, την ιστορία του Αβραάμ και των πρώτων απογόνων του, και την ιστορία του Μωυσή και της εξόδου από την Αίγυπτο): Γένεσις, Έξοδος, Λευιτικόν, Αριθμοί, Δευτερονόμιον.

Ιστορικά Βιβλία: Ιησούς του Ναυή, Κριταί, Ρουθ, Α΄ Βασιλειών, Β΄ Βασιλειών, Γ΄ Βασιλειών, Δ΄ Βασιλειών, Α΄ Παραλειπομένων, Β΄ Παραλειπομένων, Α΄ Έσδρας, Β΄ Έσδρας, Νεεμίας, Εσθήρ, Ιουδίθ, Τωβίτ, Α΄ Μακκαβαίων, Β΄ Μακκαβαίων, Γ΄ Μακκαβαίων.

Ποιητικά βιβλία: Ψαλμοί, Παροιμίαι, Εκκλησιαστής, Άσμα Ασμάτων, Ιώβ, Σοφία Σολομώντος, Σοφία Σειράχ.

Τα βιβλία των προφητών: Οι μεγάλοι προφήτες: Ησαΐας, Ιερεμίας, Βαρούχ, Θρήνοι, Επιστολή Ιερεμίου, Δανιήλ, Ιεζεκιήλ.

Οι μικροί προφήτες: Ωσηέ, Αμώς, Μιχαίας, Ιωήλ, Οβδιού, Ιωνάς, Ναούμ, Αββακούμ, Σοφονίας, Αγγαίος, Ζαχαρίας, Μαλαχίας.

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΕΝΟΡΙΑΣ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΕΡΙΒΟΛΙΩΝ ΡΕΘΥΜΝΗΣ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΚΑΙ ΑΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ
Τ.Κ. 741 00 ΡΕΘΥΜΝΟ. Τηλ.: 28310 28854 - e-mail: riginiot@gmail.com
ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ - ΕΚΔΟΤΗΣ: Ενορία Αγίου Γεωργίου Περιβολίων Ρεθύμνης
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ: Θεόδωρος Ι. Ρηγινιώτης